

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7. Fylke: Sør-Trøndelag
 Tilleggsspørsmålnr. Herad: Singsaas
 Emne: Skav. Bygdelag:
 Oppskr. av: Chr.Lodgaard. Gard:
 (adresse): Singsaas. G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Oppskrifta er opplysninger fra eldre folk, som jeg har notert etter hvert, og som naa er blett satt sammen.

Av Chr.Lodgaard, 67 aar gl.

Jordsbruket var helt anderledes i gamle dage enn det er naa, og her skal en først og fremst holde oss til krøtterholdet. Det vesle frau høyet som ble avlet paa heimejorda maatte hestene ha, som stadig gikk i kjøring. Før julsvinteren var det aa gjøre unda all gaardskjøring, høy heim fra marka, og etter jul var det aa ta fatt paa kull- og ferdelskjøring. For aa ~~fyke~~ fø fram saa mye av kjyr, ongnaut og „Smee“ (sau og geiter), maatte en slaa en masse baade i marka og i fjellet, og attaat datte maatte en bruke mye attaatfor, løv, brøt, skav og hestmøkk, agner og søtpe. Enda ble det mye svelteforing, og buskapen ble mager og elendig, saa naar våren kom maatte en ofte stø dem ut fjøsiera. Men trass lidet for, var det aa ~~haa~~ saa stort antall med kjyr, ongnaut og smee som raad var og sleppe ut om vaaren. Det saes, at den og den drev godt, som kunde sleppe ut saa og saa mye om vaaren.

Det var omtrent ingen aviraatt om vinteren, det var om sommeren det. Paa grunn av den daarlige foringa om vinteren, parret ^{de seg} ~~de~~ ikke før de kom ut om vaaren og fikk tak i gro (eggekvite). Om vinteren stod de „ugagn“ paa fjøset. Kjyr og ongnaut var magre og laadne om vaaren, og

„smee" var det enda være med. Sauene var saa elendige, at de oftes maatte bæres ut, og ulda hadde „rødt" av flere steder paa kroppen. Paa grunn av denne svelteforinga, ble kjerne vaarbære, og derfor ble om sommeren ført heim mye mye avdraatt fra setrene.

Til vinterforing aat en ku rekna en med 6 vinterlass (3 seter i hver) eller 20 vog-360 kg i hvert lass, og naar en vet at dette foret bestod av smaaeng-og markahøy, saa vil en lett ~~skønne~~ skjønne, at det ble ikke saa stort med næringsstoff for en hel vinter. Det gikk mest fra høsten av, og saa var det aa knipe av etterhvert ut over vinteren, og ble det sen vaar ble det rent galt, og da var det aa bruke enda mere hjelpefor en ellers.

N-aa er det omtrent helt slutt med bruk av hjelpefor, brøt, skav og granbar, men under min oppvekst, omkring hundredeaarsskiftet var det enda brukt aayennemnde hjelpefor, mens reinsmoese er brukt helt til naa paa enkelte bruk.

Men saa „kreperte" ogsaa mye dyr paa baasen vintertid. Og vet mange store gaarder, helst der det var mange sammen har vi enda stedsnavn fra den tid. Ligger en større, eller mindre ~~fekkedal~~ i nærheten av en slik gaard, eller gaardklynge, kalles denne framleis „Døltalen". I denne ble lempa alle „sjølgaatte" dyr, og størsteparten var kreperte av svult og vannøkt.

Men en vil slett ikke si at Singsaasbyggene var mere hardhjerta mot dyrene ~~sine~~ sine, enn i andre bygder, men det var den tids aand og bruksmaate, aa ha saa stor bukap som mulig og da foret ikke stækt til, ble det nok dyrplageri alligevel.

De forsøkte alt mulig for aa berge livet i dyrene sine ut paa vaarparten naar „Vaarknipa" kom. Da var det aa hugge brøt, granbar, skave bark, sope opp alt som

som kunde finnes paa fjøslem og låven, agner og høyfrø og hvert eneste halmstraa, kort sakt alt som kunne gis dyrene. Og hver eneste hestmøkkloort ble det tatt vare paa og gitt kjerne.

Skav.

Skav var bare et hjelpefor som ble brukt lite av i Singsaas, det var bare et nøisfor som ble brukt helst naar det ble „sen vaar“.

3. Det vi kalder skav bruktes bare i de vanskelige aar, og helst paa husmannsplassene. Det var helst unge gran- og furutre som ble hugget ned, helst trer som skulde brukes til brennsel paa gaarden.

8. Det var ^hlst „smee“ (sau og gjeiter) som fikk litt skav. Naar en hadde kjørt ned unge friske gran- og furutrer saa ble gjeitene sluppet ut paa ~~gård/er~~ gaarden, og da skavet de sjøl.

13. Ordet „marka“ er ikke brukt i denne forbindelse men gaa saatt skova aa finn brøt. Ved ordet markaforing, mente en bare høyslaatt.